

הראשונה שנפגעה בקרב-הלילה — לכיבוש תחום האוויר של רחוב הנביאים, בקטע שבין סימטת החבשים לבין בית-החולים האיטלקי — המתחולל בין הוואלסים של שופן היוצאים מבית ד"ר לנדאו, רופא העיניים הזקן, לבין שירי האהבה של פאריד-אל-אטראש הבוקעים במלוא עוצמת מקלטי-הרדיו החדשים שנקבעו לא מכבר בבתי-הקפה הערביים במורד שכונת מוסרארה, היתה הגברת ג'נטילה לוריא בעלת-הבית שלנו. בלילות-הקיץ הצלולים בקעו צלילי פסנתר חבוי בחדרי-חדריו של בית דוקטור לנדאו הנסתר כליל מעבר לחומת גדידו הגבוהה, וריחפו לאורך כל רחוב הנביאים ונכנסו בחלונות ביתנו הפתוחים לרווחה לכוכבי השמיים. פעמים היו נטיפות הפסנתר זולגות לתוך המנגינות הערביות הנישאות מעבר שער-שכם ושכונת מוסרארה (זאת שעתידה היתה, כעבור חמש-עשרה שנה, עם קום המדינה, להיקרא בשם "שכונת מורשה") וזורמות דרך הצוהר העגול הקרוע מזרחת, ואז היה אוויר הלילה כולו מרטיט במתח גובר ותולך, שכן לא נמחלו נטפי המקצבים המערביים במנגינות המזרחיות כדי יצירת מזג מעויין קולח מעדנות — כפי שיקרה תכופות למדי למוסיקה הסופגת לתוכה מנגינה בת תרבות זרה לה, ומצליחה לבלוע אותה ולעפלה — אלא גרמו בהינתזם אל תוך תחום המקצב הזר תערובת של חומר נפץ שכל ניצוץ שהוא עלול לפוצצו.

ר"ה ש"ה: ה"א י"א א"ר כ"ג י"א

ירדתי לרחוב ס"ט פאול. זרמי מים שפעו ממורד רחוב הנביאים ונתפרדו. חלקם המשיך זרימתו למורד מוסררה וחלקם נטה לאורך רחוב ס"ט פאול. בהצטלבות האיר פנס הרחובות את פסלה של מרים שניצב על שער בית-החולים האיטלקי. לאור הפנס התנוצץ הברדס שכיסה את ראשה והקיף לתינוק שהיה חבוק בזרועותיה. הגשם שפע ללא הפוגות ומרים הוסיפה להרכין ראשה בחדר ובחן של צניעות ובשלוה רבה של ביטחון וחסינות בפני כל פגעי הגשם והרוח והקור. נכנסתי לשער בית-החולים ונצמדתי למוזות, ומן המשקוף טיפטפו וירדו אגלי גשם גדולים. הרחוב היה הגבול. עד כאן היו בתים של יהודים. מכאן ואילך היו בתים של פקידים אנגליים ובמורד עמדה תחנת-משטרה ותחמה את התחום. מעבר לבתיהם של האנגלים נתמשכה שכונת מוסררה הערבית עד לשער שכם.

ר"ה ש"ה: ה"א י"א א"ר כ"ג י"א הסעיף הי"א

הרגישו איבריו

בכעסו ונתפשרו זה עם זה, וחזרו והלכו עד שהגיעו למוצקרה, מקום קרוב למאה שערים. ראה בית גדול מוקף גדר של ברזל ואבנים ואילנות מקיפים את הבית ונוטים לרשות הרבים. ואף על פי שהאבק חיפה עליהם ולא ניכר ירקרקותם הכיר בחוש הריח שאילנות הם. אמר בלבו עד שיפוח היום אשב בצלו של אילן ואפוש קצת ואשקול את דרכי. הביט על רגליו אם מוכנות לילך עמו. נשמעו לו והלכו עמו.

נכנס לבין האילנות ומצא לו מקום מוצנע. ישב לו והביט משם. ראה כמה תינקות, מהן אשכנזיות מהן בוכריות מהן גורניות מהן חלביות מהן מדיות מהן ספרדיות מהן פרסיות מהן תימניות, מהן משאר כל העדות שבירושלים, וכולן לבושות שמלות כחולות וכולן מעוותות פניהן ומעקמות את פיהן, וקולות שונים ומשונים יוצאים מהן. הכיר שהן משיחות בלשון של אומות, של איזו אומה לא הכיר, אף על פי שהיה יודע שבעים לשון כרוב כלבי ירושלים, שעדיין לא היתה לשונה של אותה אומה מהלכת בארץ, אלא מאחר שבית ספר היה, ומיסודם של אחינו בני ישראל שבאנגליא היה, הבין דבר מתוך דבר שאותה לשון אנגלית היא. חייך לו בין שיניו ודיבר עם עצמו בנות ישראל דעתניות הן, וכשם שלמדו אחיהן לשונם של כל ישראל חברים ולשונה של חברת עזרה כך ילמדו הן לשון זו. אילו היה שלום עליכם כאן היה

עושה סיפור נאה. כיצד, נוטל תינקת מבית ספר זה ומשיאה לתינוק מבית ספר אחר, זה אינו מכיר לשונה של זה, וזה אין מכירה לשונו של זה, קצים הם בחייהם והולכים אצל הדיין להתגרש, הדיין שאינו שומע לועזית אינו מבין מה מבקשים ואינו מודקק לדינם. חוזרים הם לביתם בלא גט ומוסיפים כעס על כעסם. רואה הבעל שלא נבראו הלשונות אלא כדי שלא יבינו בני אדם זה את זה, עומד ומוסר את דינו לידיו. עושות הן שליחותן ומכות וחובטות וחובלות. והיא הרי אשה מפונקת שתלמודה מיצה את דמה ואין בה כח להכות. אם כן מה היא עושה, נוטלת קדירה אחר קדירה וזורקת בפני בעלה, עד שנזרקו כל הקדירות ונשברו. משנשברו הקדירות ואין במה לבשל, אין לו לאיש בבית ולא כלום. יורד ליפו ומפליג למדינות הים. משתיירת האשה בלא בעל ובלא פרנסה הולכת ומשכירה עצמה למשרתת. מדברת עמה בעלת הבית רוסית או אידית, והיא משיבה לה אנגלית. כועסת בעלת הבית שהמשרתת מעיזה לדעת לשון שאין היא הגבירה שומעת, והמשרתת — גבירתה קלה בעיניה שאינה שומעת אנגלית. מענה אותה הגברת עד שהיא בורחת מפניה והולכת למקום אחר, ומשם למקום אחר, ובכל מקום מגרשים את האשה הזאת שאין מבינים את לשונה. חחרת אותה עלובה לביתה ויושבת גלמודה ועצובת רוח בלא פרנסה ובלא כלום.

ע'צטן / תהול להל

גם הורי לא נמלטו מאותו נוהג ירושלמי ובטרם מלאו לי שבע שנים הספיקו לנדר ולעבור מדירה לדירה חמש פעמים. לראשונה נשמתי את אווירה של ירושלים בבית קסום — בית "מחניים" — שברחוב שבטי ישראל. בחזית הבית, חבוייה בחומת אבן גבוהה, חייכה לה גינה ירוקה, שעצי ברדש חזית הוסיפו לה עטרת משלהם והצלו על היושבים בה. בקומה השנייה גרו מנחם אוסישקין ובני ביתו, ואילו אנו — הורי, סבתי מצד אבי, אורחי התמיד שהתארחו בביתנו ואנוכי — התגוררנו בחלק מקומת הקרקע. שנים רבות לאחר מכן, כשמונה זמן שזר לשמש שר חינוך ותרבות בממשלת ישראל וחיפש מקום הולם לשכן בו את משרדו, נכנס ערב אחד לביתנו — אז כבר ברחוב רשב"א 13 — ועל פניו שפוך חיוך וזהר: לא תאמיני, מיכליה, אמר וספק ידיו בהנאה, החלטתי לשכן את משרד החינוך והתרבות באותו הבית שבו נולדת את. כל היום סובבתי בעיר וראיתי הרבה בניינים פנויים שהוצעו לי, אולם כשהגעתי לבית שברחוב שבטי ישראל, ולגינה שבה עמד הלול ששיחקה בו, החלטתי שזה יהיה הבית.

א"כ אה"מ כהן — רב"מ א.ל.

את גבריאל יונתן לוריא ראיתי לראשונה ביום גדול ומשונה בחיי, יום בו חזו עיני מקרוב, מעברו השני שלרחוב, במלך מלכי-המלכים, כוח-השילוש, בחיר-האלוהים, ארי-יהודה, היילי סילאסי, קיסר חבש. היה זה בעיצומו של קיץ שנת התרצ"ו, 1936, ואני הייתי אז ילד בן עשר שנים, מעלה מים מן הבור אל מרפסת ביתנו הרחבה הצופה על פני רחוב הנביאים. את הקיסר ראיתי לפני, עולה בצעדים מזורזים אל בניין הקונסוליה האתיופית שממול ביתנו, ואחר-כך, משהפ-ינתי את פני אחורנית, נתגלה לי איש יושב על כיסא הקש ליד שולחן המרפסת של ביתנו ומסתכל בי ובמחזה שלפני בעיניים מחייכות. באותו יום חזר אדון לוריא מפאריס לבית אביו המנוח, שהרי ביתנו לא היה, למעשה, אלא בית אביו, בו נולד גבריאל עצמו ובו עשה את ימי ילדותו שלו, והבור ממנו שתינו אנו — בור ילדותו הוא. אמו היא שהשכירה לנו את ביתם, ולא תותירה לעצמה אלא את מה שמכונה היה בפינו בשם "חדר-המדריגות", כי על כן נבנה מתחת לגרם-המעלות המובילות אל הבית, ותקרתו שימשה רצפה למרפסתנו הקדמית. אם-כי לא היה כל קשר בין חדר-תחתית זה לבין בור המים שנמצא מתחת לרצפת

ד'ז' אה"מ

באותם הימים שהיה הרבסט עושה את מלאכתו בחוץ, כלומר מטייל והולך מטייל ומהרהר הרהורים וחושב מחשבות נזדמן לו חבר מחבר הפרופיסורים שבאוניברסיטה שעמד מחולי קשה. חוקר נגיפי תחלואים היה ומרבה בנסיעות למקומות המנוגעים. משנתבלבל העולם ולא יכול לצאת לאותם המקומות היה יושב בירושלים ועושה את מלאכתו בביתו. ועתה אגלה בלחישת דבר שנמסר לי בלחישת יום אחד ביקש לעמוד על תהליכה של מחלה אחת, שרבים משוכני הארצות הטרוניות מתים בה, ולא מצא בכל ארץ ישראל חולה באותה המחלה. עמד וניסה בגופו את המחלה והיה מרפא את עצמו בסם שהמציא לה... בעצמו ובגופו כחן את המחלה ואת רפואתה ומתוך שניהם חלה וכמעט שמת בה. עכשיו שעמד מחוליו יצא לחוץ לטייל. כששמע הרבסט אותו מעשה, זלגו עיניו דמעות. יום אחד מצא כשהוא עומד בקצה רחביה בתוך הגן שבסוף רחוב רשב"א. הרבסט והוא לא היו קרובים זה לזה, שזה עוסק במדעים הרוחניים וזה עוסק במדעים הגשמיים, אבל הכירו זה את זה כדרך שני עובדים במוסד אחד. כיוון שראהו שחל לפניו ונטל את ידו ונשקה והלך לו.

רח"ב
ע"פ
פירוש
מחל
אצל

הרבה הרהר הרבסט במעשה אותו החוקר שניסה בגופו... הוא (החוקר) לא חשש לנפשו וחבל בעצמו לשם המדע ולשם תועלתם של החולים באותה המחלה. מתוך אותם הרהורים בא הרבסט לידי שאלה זו. כלום אף אני הייתי עושה כן לשם המקצוע שלי?... מחמת קמיטת הנפש, מחמת הצורך להקטין את עצמו ואת מקצור עו שכה הרבסט את החוקרים האמיתיים, שכל חייהם, כל חייהם ממש, מסורים למקצועם. ואין ספק שאילו הוצרכו לדבר היו מעמידים עצמם בסכנה ובלבד שיגיעו לתכליתם, ואין כל תכלית שלהם אלא חקירה של אמת. בפתאום נזכר הרבסט בדבר שסיפר לו גמזו ונודעו.

זה אמת, ירי

ובאיזו מידרשה גבוהה השתלם העילוי שלנו הלז בכל מכמני ההגות המוסלמית, ובאיזו אוניברסיטה רכש לו את סודות גלגלי המנגנון של האימפריה הבריטית? — הוזה אומר: בבית-הקפה גת אשר שימש לו "גם ג'אמיעת אל-אזהאר וגם אוקספורד יוניברסיטי" — בין שטיפת הכלים וקילוף תפוחי-האדמה יצק מים על ידיה של מסעודה עונרת הטבתת, ובין הגשת המשקאות ופינוי השולחנות שמע את תורת המימשל באימפריה הבריטית מפיו של חכם יוסף שוויילי. מפיה של מסעודה למד לומר "אהלאן וסהלאן! כיף אל-חאל אל-יום?" והפרופיסור יוסף שוויילי לימד אותו להעתיק כתובת בשפה האנגלית.

קפ"ב
פ"ב
הנ"ל איך כ"ל
היב קוק

ואך יונה הלך בלי להביט ימינה או שמאלה, עד אשר מקץ רבע שעה הגיע אל סוף המסלול, ונעצר, בפנינת רחוב הנביאים ורחוב הרב קוק, לפני בית-קפה קטן, קפה פט, אשר אליו, כפי שידעתי, הוא נוהג לסור בקביעות.

הוא עמד רגע ממושך, כחוכך בדעתו אם להיכנס או לא, והציץ מבעד לחלון פנימה. מה קיוה לראות בפנים, אינני יודע. או שמא הציץ פנימה כדי לודא שמישהו מסוים אינו נמצא שם? הוא, על-כל-פנים, לא יכול היה לראות אלא את המראה השכיח והלא-משתנה של בית-קפה זה, המרוחק מעט, האפרורי והעגום לעת ערב: בחדר המלבני נראה, לאור החשמל הצהבהב, כשבעה או שמונה שולחנות, שמהם רק שניים היו תפוסים. אל השולחן האחד ישב זוג צעיר מעדות-המזרח, ואל השני, סמוך לדלת, ישב איש שטיבו לא-ברור ועיין בעתון. לא אירע לי מעודי שאיכנס בערב לקפה זה (ואני הייתי מזדמן אליו לפעמים, כפי שכבר הזכרתי) ולא אמצא בו את האיש הזה; יש שראיתי גם בצהריים. אך מיהו, שאלתי לא אחת את עצמי, עד שהשאלה ופתרונה כבר חדלו לעניין אותי. משום-מה (אולי משום שהיה מלובש תמיד בגדי-חאקי) חשבתי לנהג-משאית; ברם, הנהגים, כמדומני, אנשי-ימים הם בדרך-כלל, ואילו אותו ראיתי תמיד לבדו, אך ורק לבדו. לבדו ישב והיה קורא את כל העתונים והשבועונים שבבית-הקפה, בזה אחר זה ומהחל ועד כלה. וככלותו לקראם היה מתחיל לפי-

תור את התשבצים. והנה לא הייתי אולי נותן את דעתי עליו אילמלא מנהג אחד שלו, והוא, למרוט בלי הרף, שעה אחרי שעה וערב אחר ערב, איזו שעה בלתי-נראית שבסנטרו. סנטרו היה מגולח לגמרי (האיש היה, דרך-אגב, צעיר למדי, כבן שלושים ושמונה, מוצק וכבד), ואך האיש, בלי משים, תוך כדי קריאתו השקדנית בעתון, היה מלטף כל העת אותה שעה, ממולל אותה, ומדי חמש דקות, בערך, תופסה בשתיים מצפרניו - ומורט; על פניו היתה חולפת אז, לכהרף-עין, עוית קלה, ומיד אחרי-כן היה שב להשתעשע בשערה המסתורית בטרם יחזור, עוד מעט, וימרוט אותה שוב. ורק לרגעים היה נח ממלחמתו בשערה כדי שיוכל להתפנות לחיטוט אטי בנחירי אפו. לעתים, אך לעתים נדירות יותר, היה יושב שם גם איש מהודר כבן ארבעים, בחלי-פה אפור-הכהה ועניבת-כסף, בעל שער אדמדם דליל, שהיה מעיין בכרך של קנט. הוא נראה כאדם שנחל איזו אכזבה והשלים עמה עד כדי כך שלמרות היותו שרוי ביאוש היה מחייך רכות מפעם לפעם, כמתענג על משפט זה או אחר.

יונה נכנס לבית-הקפה. הוא נטל עתון מתוך ערימת העתונים אשר על שולחנו של מורט-השערה, והתישב בריחוק מקום ככל האפשר. המלצרית העמידה לפניו כוס קפה וצלוחית זעירה עם סוכר. הוא לגם מן הקפה ועיין בעתון, אבל מנוחתו היתה נטרפת כל כמה רגעים, כי מראהו של מורט-השערה משך את עיניו ואת תשומת-לבו, כאילו היה מחזה זה, אשר עורר בו סלידה, מחזה מרהיב בקיף. מדוע, אם כן, לא נמנע מלשוב ולבוא, כמעט מדי ערב בערב, אל המקום שהוסיף אך יגון על תוגתו, מצוקה על מצוקתו? עירנו, אף כי אינה יכולה להיחשב כגדולה, גם קטנה איננה: יש בה כמה רחובות מוארים וסואנים למדי; יש בה מקומות צרים יותר, שבהם אפשר לראות עלמות רעננות, אפילו נאות, ולשמרע קולות שיחה וצחוק, אבל יונה התחמק ממקומות אלו

ברחוב הרב קוק / יהודה אליהו

ברחוב הרב קוק
אני עולה בלי האיש הטוב הזה.
שטרימל שחבש לתפלה
ציליגדר משי שחבש לשלטון
מועפים ברוח המתים
מעלי, צפים על פני המים
של תלומותי.
אני בא לרחוב הנביאים, שאין בו
לרחוב החפשים, שיש בו אחדים. אני
מחפש לך מקום מגורים אחר,
מרפד את הקן לך לבדך.
מתקין את מקום יסורי בועת אפי,
בודק את הדרך בה תחזרי
ואת חלון חדרך, הפצע הגדול,
בין סטור ובין פתית, בין מואר ובין חשוך.

יש ריחות של עצה מתוך החרבה,
יש חנות שבה מחלקים ספרי תנ"ך חנם,
חנם, חנם. יותר מנביא אחד
כבר יצא מסבך הסמטאות האלה
כשהכל מתמוטט עליו והוא נעשה אחר.
אני עולה ברחוב הרב קוק.
משתדל על גבי כמו צלב,
אך קשה להניח
שמישהו אשה תהיה סמל של דת חדשה.

זיג ליט

גם טירת-רשד על תילה עומדת מחוץ לעיר, בשנויים ותוספות לפי יעדה
החדש: בית-מרפא לחולי-עינים. בעלת-הבית הציירת העדינה והמחוננת
מרת חנה טיכו, מזמינה אותי אל הדיוטה העליונה. תאופי-הכפות מפיצות
אור כחלחל, מרגוע — בעינים כאז אולם הגזוסטרות הקטנות היפיפיות אינן,
במקומן מרפסת לרווחה. מה נשתנה המבט! עיר ומלואה, תנועה ומשק,
המית עם; בתי גזית גובלים את האופק. אך אעצום את עיני — ובחזיוני:
גינת-ביתן היורדת מדרגות מדרגות עד לרחוב יפו; זיתים מצלים, גפן
סורחת, השקד בפריחתו, משוכות שושנים. לאורך הגדר הדחיה מטילת
נטיות גרון, הלוך וטפוף, בת-היענה. מעבר לגדר מגיעות לאוני מצהלות
תלמידי „בית-היתומים" הנוסד מאת יהודי אשכנז. בחצר לפני הבית מתהלך
רגלים יחפות על ה„בלטות" המנהל, ד"ר זאב וו. הרצברג ז"ל. תפילין
קטנטנות עוטרות את מצחו, רצועת ה„של-יד" סביב לשמאלו והוא מפום
בנעימה את תפלת השחרית... פתאום רעש של מפולת וריצה מבוהלת.
השובבים טפסו על הגדר, ארבו למרוט נוצה מבת היענה, משאת-חמדנותם.
החיה התנגדה בעוז, הילדים נרתעו אחורנית ואתם מאבני הגדר. עוד מעט
ובעל-הצפון מופיע בכבודו ובעצמו להביא קובלנותיו נגד הפושעים. בין
אישי ירושלים יתחשב. לבית-מסחרו דורשים רבים לספר לועזי לעיתון-חוץ,
לדבר הידוש אודות חפץ עתיק-יומים. נכבד הוא בעדת „העברים-המשיחיים"
שמו לפנים בישראל משה בן נתנאל יצחק שפירא.

יצחק אסיא / אהרן אגרייב, הקאנץ

סירת האגה רשיד, העומדת בדרך יפו, רחוקה מן העיר, חציה בנויה בסגנון המזרחי וחציה מערבית. אמא נבהלה מן הפאר, דמי השכירות והמרחק. לבסוף בטלה את רצונה מפני רצון בעלה ובקשות בתה.

ולאחר שנאחזו בביתם החדש הוכרחה גם היא להודות עד כמה עולה בנוחיותו ובאורו הרענן על דירתם הקודמת. בנוי היה במקום גבוה ולפניו גן היורד במדרגות עד לכביש יפו. היה זה בוסתן פרסי, גינת שירי-השירים: עצי פרי שגשגו בינות לערוגות הירק והפרחים, חזיון מרהיב עין בימי האביב הללו. לאורך השבילים הושיטו האיריסים את ספלי האחלמה הקטנים מתוך גביעיהם הירוקים, ולארכה של גדר האבנים להטו שיחי השושנים כמשוכת-אש. הרשופים סגולים התנדנדו מתחת לענפי הזית האפורים; הגפן השתרגה מסביב לתאנה, זן הסתבכה בסוכות-אהבה בה חכו בנות ירושלים למאהביהם.

גם פנים הבית הפתיע בחנו. הקומה התחתונה כולה בסגנון ערבי. ציונה אהבה את הדלת הכבדה מחודדת-הקשתות שנסגרה בלילה במוט השקוע בעומק הקיר, כמבצר. החדרים היו בעלי כפות, וחלונות מוגפים בסבכות, והדמיון נע בין שלות כנסייה ובין מצוקת בית סוהר. לעומת זאת השפיעה רוח התרבות על תכנית הקומה העליונה. הקירות לא היו מסוידים אלא צופו בטיח של גבס ומסביב להם זר תכלת. התקרה שטוחה ומצוירת שני עננים עם מעוף של צפרי דרור. במקום מוטות הברזל המוצקים והמשולבים בחלונות, היו כאן כידוני פלדה קלים, וגוזזרות פתוחות לרוחה כבבתי אירופה קשטו את הבית, והעין נשקפת מעליהן אל הגן היורד אל כביש יפו, אל שכונת בתים לבנים בתוך ירקות גנים — והלאה אל עמק הרפאים עם בית העלמין המושלמי ואל שדה הטרשים, המטפסים ועולים כעדר רחלים עד למגדל הרוס עתיק. עיני ציונה לא שבעו מן המחזה הזה. המזרחית הקטנה משוללת המבט והשטח בילתה שעות של התפעלות למראה נוף זה, נשתכרה מתנועות הכביש, תמחה לדעת את הרוז הכמוס בבתים הקטנים הלבנים. ביחוד ליבב אותה מראה ככר הטרשים השמם, שקיבל בדמיונה דמות עדר רחלים שהתאבנו יחד עם השומר עליהם. „זו ממלכתי, ואלה כבשי המכושפים“, הרהרה ציונה, משתעשעת במחשבתה להיות ה„קוסמת“ של סלעים-כבשים אלו.

מרים הרי / 21 יולי 1947

אבנר טרנין (אגן אוקיא.א.א.)

משפט טיכו ברהי:

„הו, המביטים השמימה בעינים שתומות“

נתון: בית החולים לעינים של ד"ר טיכו בירושלים, הוא ביתו לשעבר של המומחש שפירא מנחם פסילי מואב, היא טירתו האגדית של האגה רשיד. במלחמת העצמאות מאשפזים כאן פגועי עינים. לפניך כמה אותיות של כתב בריל הוא כתב הנקבים:
(א) : (ב) : (ג) : (ד) : (ה)

הוכח: מטיכו לבריל לאלהים

הוכחה: במאי תש"ח כבר היו עינים של פלסטק אכל הטכניקה לא אי אי אי. ישנים נדמו כערים, עפעפים לא יכלו לכסות, כה גדולות זורחות פחתולים. לבית החולים טיכו נערים. עוד זה מתעורר וזה מתעורר. הגיעה עת. עוד לא העת להתחרט. מן החלון מעל שקי עפר הדשיאו עשב למינהו נכנס האור. אל המטה אפלו התקרב, החזר. העיר צדיו מפגות.

אף לא תוכל לבהות
כל הימים.
מוטב לחזור להתאמן:
נקדה: אלה.
ארכבע: ציו.
טעות: ציו
זה כמו גרזן.

מה יש לכתב מה יש
לקרא אולי תנ"ך, קצת
אלהים מיהו שנקב בשמי
בשמו בתוך החשכה
כמו כרססת נקובה
נקב זכר ונקבה,
נקב שמות לבהמות,
ולחיות ולעופות,
נקב הדיו נקב הקר
נקב שלמים ונקובים -
הו איוה בריל עשה ממני

באלוהי אלה בן י"ז. רסיס
של סלע שנמו במלחה. ועוד אחד.
עינים שמים שיהיה סימטרי.

השאר היה שלם. כפי שעשתהו אם.
לא נפגעו אפלו שקיות הדמע
שמים. כל הלילה פגזים.
ילל. פוחד שיפגע.

פעם זה היה ביתו של המומר
המיר בצלב את אלהי אברהם
שהפסילים נפץ. ושוב אל הפסילים
שפירא שב, מואב וכמוש שאת צלמם
זיה. עינים נפוחות פוקעות מאבן.

תרגיל בבריל.
נקדה.
עוד נקדה.
אתה ממשיך.
אולי אין זה הבטוי
הכי מתאים

שולחית אפי' /

רוחטה קנתה חלקת אדמה במדרון המשתפל ממגרש הרוסים. היא שכרה
פועלים. קנתה חומרי בנייה ומדי יום ביומו יצאה "אל הבניין" לפקח על
המלאכה. היא יצאה עם עלי לסייר בעיר וסקרה את המכנה החדש של
המנזר הפרנציסקני ואת האכסניה הגדולה שבנו הקתולים הצרפתים. בתים
אחדים בעיר כוסו עתה בגנות רעפים בסגנון האירופי והיא החליטה לכסות
בהם גם את ביתה. גם בור פרטי יהיה להם אשר יאגור את מי הגשמים בשכיל
משפחתם בלבד. וכמו בכתי האמידים יהיו גם להם שני מרתפים גדולים,
האחד לאגירת מזון והשני לאחסון פחמים. נתגלו בה מרץ וחכמת המעשה
שנבעו מנסיון החיים שנצבר בה ולא היתה מודעת לקיומו. בבקרים היתה
מתרועעת בין אתרי הבנייה, האבנים דוקרות בסוליותיה, האבק מכסה את
בגדיה, והיא מתמקחת עם הבנאים והחמרים, נהרגת על כל גרוש, על כל
פארה.

הבית נבנה על שיפוע רך ומרפסת גדולה נמתחה לרוחב החזית כולה.
מלונדון הגיע סוף סוף הכסף תמורת ספר התורה התימני, וברגע האחרון
החליטה להוסיף לבית אגף נפרד מאחור. גרם מדרגות תלול וצר הוביל לחדרו
של בעל הבית בקומה השנייה. כאן יוכל לשקוד על תלמודו באין מפריע
ואולי תוצת בו שוב חיוניותו משכבר. רוחטה שמרה בסוד את ייעודו של האגף
הזה, מתנתה ליום הולדתו החמישים.

יום אחד, כשכבר עמד הבית על תלו, בא האדון מתנאוס פראנק והביא
להם שתילי זית ותאנה. "הייתם כל כך טובים אלינו כשבאנו לירושלים",
אמר, ולא הרגיש במבוכתה של רוחטה. "מי שיער לפני עשר שנים שעוד תקום
בירושלים מושבה של טמפלרים?"

אמר "כאשר הנני"

יהודה עמיחי / פרופסור פייגנבאום

עקשו הוא מת.
שבע ימים ושבע עינים:
הוא רפא את כלן,
את החומות והקתולות
ואת השחורות
הוא רפא את כלן
ולא הרפה עד שרפא.
את עין אבי ועין דוד
ועין שרה ועין יעקב.
עין שמחה ועין צניקה.
ועין נחם עין: הוא
רפא את כלן
ועין מקדוד ועין גלד
ועין טאוניה ועין אשה
ועין גדי ועין רוגל.
הוא רפא את כלן.
את העינים של הקדינה
ואת העינים של פני הקדינה.
ואת העין של ציון צופיה רפא
ואפילו את העינים הרבות
של מלאך הקונת רפא.
(שלא לטובתו.)

עקשו הוא מת וצועד לבדו
שבע ימים ושבע תורה
אל תוך האשד
שקלו עינים פתוחות
לאור הגזל שאין לו קץ.

פרופסור אריה פייגנבאום, מייסד ומנהל
המחלקה והמרפאה לרפואת עיניים ב"הדסה"
(1922—1945) ו"יקיר ירושלים", נפטר ביום
שישי לפני שבוע בן תשעים ושש. היה במותו.

עוד יש לי לומר, כי ד"ר פיגנבאום ממחה לעינים
 גר בפנת הסמטא עם חצר גדולה בקומתים,
 אין איש רואה בהפנסו ובצאתו אל
 מחוץ לחצרו. ודאי אחד מסודות המקצוע.
 כנגד זה הכל רואים את חמדה, היא בתו, שקלל איננה
 מל"ו נסתרים, הו לא, ומי שתולה בה עיניו
 אינו מורידן ממנה
 והעסק המשפחתי משתלם מסתמא,
 כי כל המביט בה מהלך בסומא
 ונזקק לעזרת הרופא אביה,
 תלמוד לומר — יום-יום הוא מופיע
 בקליניקה שם, לטפול-של-חוכה,
 ומסתבר שעיניו — חולות-אהבה.
 חמדה, אי אי חמדה, עם עורה צח כחלב
 ושערה כנף-עורב ופיה אדם-השחלב
 ומצחה המולך ועיניה — אלהים בשמים!
 איך הפך אביה להיות רופא עינים?
 מוטב אלו היה רופא לבבות
 ואוסף לשבריהם, או שמא כפאי-להבות
 לצבר את אפר-הנעורים הנערים על סף-ביתו
 מן השרפה אשר שרפה בהם בתו.
 עד כאן עיניה, ומה בדבר קולה הלוטף כקטיפה,
 שהנה הוא אושת-סוף והנה הוא גלגל-סופה,
 ומה בדבר ה"ריש" המתורשר אצלה גאה
 ואיך היא מדגישה את ה"אלף" וה"הא"
 ואיך מתקבצים בגרונה גליות ה"חית" וה"עין"
 פרוסית שאבותיה מארם-נהרים.
 לא בכדי בחרו בה להיות קרינית
 חדשות-הרדיו ב"שעה העברית"
 ובצדק אמר עליה, זכורני,
 ידידי הד"ר אליעזר לויברני,
 בשבתנו יחדו ב"זיכל" (למען הדיוק: "זיכל-קפטריה"):
 'פשמדה קוראת חדשות, חוגרת העברית להיות
 אימפריה'.
 חגן 'סילא התגלית'

נעשה לי כבר חושך

בעיניים. אני כבר רואה שלא תהיה לי ברירה אלא לקום מחר בבוקר וללכת אל הקליניקה של ד"ר לנדאו. בלאו הכי כבר צריכה הייתי ללכת אליו שיוציא לי את השערות מן העיניים. ואת אל תשכחי להעיר אותי מוקדם וללכת להשיג לי מספר בזמן, שאחרת אצטרך לשבת שם בתור במשך היום כולו בקרב כל חיל-פרסומדי והערבים המסריחים. כך, כך, פתחי אותו לרווחה. עכשיו כבר יותר טוב לי. ואם כי שוב פלשו מבעד לחלון שחזרה פנינה ופתחה. נקישות הפסנתר של הינשוף הפולני, חשה הגברת ג'נטילה הקלה מרובה מעצם המחשבה על ההליכה למחרת היום אל ה"קליניקה לעיניים" כפי שכתוב היה על שער בית החולים של ד"ר לנדאו שנמצא אז ברחוב ס"ט פאול בצד תחנת המשטרה. כל חיל פרס ומדי (כפי שכינתה אותם, את היהודים הפרסים, הבוכארים ושאר יהודי המזרח יוצאי-הארצות שזכו בשעתן לזיו-מלכותו של המלך אחשוורוש) הצובא פתח בית החולים ומתגודד במסדרונותיו ובחדר ההמתנה לא היה בכווחו למנוע אותה מן הטכס המקודש של ההליכה אל ד"ר לנדאו אחת לשבוע לפחות, אותו היתה עורכת במיטב מחלצותיה המשומרות לעוד יציאה אחת בלבד, זו שנועדה לביקור השבועי בביתו של השופט דן גוטקין.

כא

עץ אגס

יד אביב בקשר הזה... אדם מקיץ משנה

ורואה: מול חלוננו

עץ אגס מלבלב;

ובן-דמע: הקר זה רבץ על הלב

התפורר ואינו.

הו מבין: לא יוכל האדם באבלו התעקש

על פרחו האחד שקמש

בנשיבת הסתיו האבוד —

אם אביב מפייסו ומגיש לו, חיד וטגש,

ור פרחים עוקי למו חלוננו ממש!

ירושלים, תרס"ה